

Mé první seznámení s osobou Jiřího Stříbrného a dalšími představiteli národního socialismu měl na svědomí Jaroslav Hašek, který někdy v roce 1911 napsal povídku *Jak jsem vystoupil ze strany národně sociální*. Jako lokální referent Českého slova měl možnost setkat se s většinou stranických veličin osobně. „S Lisým jsem flámoval, s Klofáčem jsem flámoval, se Stříbrným jsem neflámoval, s Chocelem jsem nemluvil, poněvadž nesměl do naší redakce, jest totiž osobním nepřítelem Klofáče. Klofáč pak nemá rád Fresla. Stříbrný pohlíží na Klofáče jako na uzurpátora, a nejlepší jest poslanec Exner. Je to tlustý člověk, který nikomu neubližuje, nikomu neprospívá a mnoho piva nesnese.“[•] Tehdy jsem si ještě jednotlivé osobnosti strany národně sociální nedokázal představit a byly pro mne jen pouhými jmény. Teprve o mnoho let později jsem se měl přesvědčit, že tato zkratkovitá charakteristika, spíše karikatura, nebyla vůbec pouhou autorskou licencí. Jaroslav Hašek byl zjevně velmi dobrým pozorovatelem, a i když v redakci Českého slova nevydržel příliš dlouho, stačilo mu to k tomu, aby si vytvořil obrázek o hlavních protagonistech.

Mne začala strana národních socialistů zajímat v době vysokoškolských studií, a proto jsem uvítal, když mne prof. Janák, kterému tímto ještě jednou děkuji, doporučil materiály z jihlavského soudního procesu proti Jiřímu Stříbrnému. Tvrdil, že je v nich spousta cenných informací a že by bylo škoda je nevyužít. Musím se přiznat, že jsem je dodnes nevyužil tak, jak by si to zasloužily, ale mám v úmyslu věnovat přinejmenším obsáhlejší

[•] HAŠEK, J.: *Dějiny strany mírného pokroku v mezích zákona*. Praha 1982, s. 422.

stat samotným soudním procesům proti Jiřímu Stříbrnému. Popsat je do podrobností v této publikaci nebylo možné, neboť stejně jako soudci bych se i já utopil v obrovském množství předložených svědectví a dokumentů. Musel jsem se proto i s ohledem na čtenáře uskrovnit a podat jen to, co lze bez větších problémů strávit. To byl vůbec jeden z velkých problémů na mé cestě, jak přiblížit Jiřího Stříbrného čtenářům. Jako správný politik totiž tento muž kolem sebe šířil i množství dezinformací, jež se pak staly součástí legendy, která jej obklopila. Oddělit ji od skutečného života Jiřího Stříbrného je téměř nemožné, neboť na straně legendistů stál i stranický tisk a ten byl vždy mocnou zbraní. Lež, tisíckrát zopakovaná, byla učiněna pravdou a na tom dnes už nelze nic změnit.

Na své studii jsem začal pracovat již na počátku 90. let, ale většina materiálů se nachází v Praze, a to rozptýlena na mnoha místech. Po Jiřím Stříbrném totiž nezůstala souvislá pozůstalost, která by umožnila popsat jeho život v celku. Navštívil jsem proto celou řadu archivů a ještě v současnosti nacházím další a další stopy po Jiřím Stříbrném i tam, kde bych je nečekal. Shromáždit tedy základní údaje bylo poměrně složité. Seznámil jsem se se sítí našich archivů a všude jsem našel drobné zmínky, nikoliv však něco podstatného. Největší množství nejzajímavějších materiálů poskytl Archiv Kanceláře prezidenta republiky a archiv České strany národně sociální. Ta však mi způsobila i nejvíce problémů, což se projevuje doposud v poznámkách. Její archiv byl totiž archivem živým a sídlil spolu s vedením strany na náměstí Republiky. Tam jsem také chodil materiály studovat, a to za běžného provozu sekretariátu, jen ve vyhrazené místnosti. Název archivu se měnil podle názvu strany a ta, jak víte, prodělávala v 90. letech 20. století překotný vývoj. Jen jsem do poznámek změnil název archivu, už se strana zase s někým spojila a následkem toho změnila název. Důstojně svoji kariéru ukončila opuštěním budov na nám. Republiky a přestěhováním do Londýnské ulice. Tím utrpěla i přístupnost jejího archivu, takže jsem velmi rád, že jsem z něj dobově vytěžil maximum. Problém s názvem ovšem zůstal, když se v červnu 2000 strana opět reorganizovala a vrátila k názvu Česká strana národně sociální.

Problémy kolem Jiřího Stříbrného tím však zdaleka nekončí. Práci jsem měl hotovu v roce 1998 a tehdy jsem ji také jako doktorskou obhájil. K vydání se však nehodila, většinu nakladatelů, které jsem oslovil, zaujal barvitý život politika, ale požadovali děj, nikoliv vědu. Poznámky je nezajímaly vůbec, literatura jen v nejzákladnějším přehledu. Spíše chtěli důraz na skandální historie, kterými život Jiřího Stříbrného oplýval. Protože jsem však chtěl nejprve vydat práci, která bude mít všechny náležitosti odborné studie a teprve pak dodat informace i nejširšímu publiku, protáhla se doba mezi obhájením práce a jejím vydáním na pět let. Jsou poněkud poznat na textu, do nějž už nebyly zapracovány všechny nejnovější poznatky, které se objevily v literatuře vydané v posledních letech. Ale slibuji, že v dalším vydání této práce budu opět na úrovni doby, neboť téma Jiřího Stříbrného a české politické pravice nemíním jen tak opustit.

To, že tato publikace může vůbec spatřit světlo světa je zásluhou mnoha a mnoha lidí, z nichž někteří ani nevědí, jak mnoho se o tuto práci zasloužili. Jako třeba ten zloděj, který mi před lety ukradl kufřík na cestě z Prahy, ale pohodil jej, protože v něm nebylo nic zajímavého (jen poznámky a výpisky s několika archivů, základní náčrt kapitol práce a originální materiály ke Stříbrnému, které se mi podařilo opatřit). Ale vážněji. Velký dík patří Matici moravské, jejíž zásluhou práce vyjde, jejímu vedení a zejména Mgr. Tomáši Dvořákovi, který je vedle mne asi jediným člověkem, který celý text poctivě přečetl. Nikdy nepoděkuji dost prof. Janu Janákoví, který mne k celé práci přivedl a tím mne doživotně poznamenal. Musím poděkovat i dr. Jiřímu Pernesovi, který se o Jiřího Stříbrného a jeho bratra rovněž zajímal, ale když zjistil, že jsou v mém okruhu zájmu, téma mi přenechal i se dvěma kazetami, na nichž byl zachován rozhovor s paní Ditou Stříbrnou, vdovou po Františku Stříbrném. Za svého bádání v množství archivů jsem se setkal se spoustou zaměstnanců, více či méně ochotných, ale nemohu pominout zejména paní Evu Javorskou z Archivu Kanceláře prezidenta republiky, která si zaslouží zvláštní dík. Nejen proto, že tento archiv měl pro mne a mé bádání (a jistě nejen pro mne) velký význam. Svou profesionalitou, ochotou a vstřícností mne paní Javorská dokonale získala. Zároveň vím, že bez ní bych spoustu věcí při zachovalém Šámalově pořádání tohoto archivu nikdy nenašel. Poděkování by jistě patřilo i mnoha dalším, na něž jsem nerad zapomněl. Těm se omlouvám a doufám, že to nebudou brát ve zlém. A ještě na jednu paní bych rád vzpomněl v dobrém, ačkoli jsme se nesešli. Paní Eva, roz. Stříbrná, je vnučkou Jiřího Stříbrného a podle vyprávění paní Dity má ještě řadu materiálů, které mi zůstaly zatím zahaleny tajemstvím. Snad to tak nezůstane navěky.

V Brně o Velikonocích 2003

Libor Vykoupil

